

سازوکار ناسازگار الگوی کشت!

جهاد کشاورزی در شرایطی از اجرای الگوی کشت دفاع می‌کند که ۸۲ درصد مصارف از چاه‌های بحرانی زده استان است

مسعود حمیدی

سند الگوی کشت محصولات کشاورزی در سال زراعی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ در مهر ۱۴۰۱ توسط دولت سیزدهم ابلاغ شد تا هدف عمده افزایش بهره‌وری و کاهش استفاده از آب را تحقق ببخشد. الگوی کشت به معنای تعیین یک نظام کشاورزی با مزیت اقتصادی پایدار مبتنی بر سیاست‌های کلان کشور، دانش بومی کشاورزان، بهره‌گیری از ظرفیت‌های منطقه‌ای و حفظ محیط‌زیست تعریف شده و یکی از موارد مورد توجه برای حفظ محیط‌زیست در این خصوص استفاده در سطح منابع آبی است به‌طوری که با استفاده از ابزار و روش‌های نوین بتوان، آب کمین مصرف کرد و بازدهی بیشتری از زمین داشت.

نایاب هدف گذاری وزارت جهاد کشاورزی در
سند الگوی کشت کاهش ۶ درصدی مصرف
آب معادل سه میلیارد متر مکعب، افزایش ۱۸
درصدی بهره‌وری آب، افزایش ۱۱ درصدی تولید،
صرفه جویی ۲۰۲ میلیارد دلار ارزی، افزایش
۴۰۵ میلیون تنی تولیدات دیم‌زار ها و افزایش ۱۵۸
درصدی تولید دانه‌های روغنی هدف گذاری شده
است. برای ارتقای کشاورزان به پیروی از این الگو
نیز سیاست‌های تشویقی قابل توجهی از جمله
بخشودگی ۵۰ درصدی آب‌بها به‌ ازای افزایش
بهره‌وری لحاظ شده است که البته تحقق در ست و
اصولی این سیاست به‌ نصب و افزایش کنترول‌های
هوشمند بر چاه‌های کشاورزی بستگی دارد. حدود
یک میلیون هکتار از اراضی زراعی و آبی خراسان
کشوی است می‌شود که از این رقم ۷۲ درصد
زراعت آبی و ۲۸ درصد کشت دیم است. همچنین
سطح زیر کشت محصولات زراعی، آبی و دیم ۶۳۰
هزار هکتار و سطح کشت محصولات باقی آبی و دیم
۶۷۰ هزار هکتار است.

این اساس تهیه شده است.

استاندار خراسان رضوی نیز در مهرماه سال گذشته در جلسه هیئت دولت برای اخذ رأی اعضای کمیته برنامه‌های خود را از کمیته‌های استانی که در استان عنوان کرد و در این مدت به‌صورت مداوم بر اجرای کمیته‌های استانی که در این استان تأسیس شده است.

بهمین ماه سال گذشته در نشست شورای گفت و گو
دولت و بخش خصوصی استان به جهاد کشاورزی
استان مهلت یک ماهه داد تا سند الگوی کشت تهیه
و ارائه کند. مظفری در نشست خبری اخیر خود با
اصحاب رسانه که انتهای فروردین ماه برگزار شد
در خصوص سند الگوی کشت با بیان این که مهلت
جهاد کشاورزی به اتمام رسیده است بیان کرده که
آنچه از سوی این سازمان ارائه شده است پیشنهاد است
قوی ندارد و باید مجدداً روی پای خود بایستد و
قرار بگیرد.

● **توضیحات رئیس سازمان**
باین حال رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان در گفت و گویا با «اخبارسان رضوی» گفت: آنچه در اتاق گفت و گو مطرح شد مربوط به الگوی کشت گیاهان دارویی بوده و نه کل کشت کشاورزی استان. مادر همان مهلت در نظر گرفته شده برنامه ارائه کردیم. جعفری درباره سند الگوی کشت استان می گوید: سند الگوی کشت به صورت استانی تهیه نمی شود و بناست در هر مرکز تحقیقات وزارت جهاد تهیه و به استان ها ابلاغ شود و نمی توان به صورت استانی فراغ از راهبرداران کلان کشاورزی کشور سند الگوی کشت خراسان رضوی را به صورت جداگانه تهیه کرد. رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان درباره سند رومنمایی شده در ماه ۱۴۰۱ نیز می گوید: سند رومنمایی شده دارای اشکالاتی بوده و بنده به آن نقدهایی داشته‌ام. این سند بر اساس سطح زیر کشت

طراحی و تهیه شده است و به میزان اولیاد ارتباطی ندارد. نه این که بگوییم این سند وجود ندارد اما طبیعتاً کشاورزان به آن چندان پایبند نیستند. به طور مثال مادر سند گفته ایم اگر کشاورزی الگوی کشت را رعایت نکند و سطح کشت را بیش از الگو انجام دهد از حمایت‌های دولتی محروم می‌شود. یعنی اگر چغندر کار بیش از سطح تعیین شده کشت کند کود شیمیایی و مثال آن به او تعلق نگیرد اما کشاورزی شنبلیله خود را بازاری آزاد می‌داند می‌کند و کشت خود را انجام می‌دهد و ما هر چه فشار بیاییم باز هم کشاورز کار خود را می‌کند. باین حال این سند الان وجود دارد دور حال اجراست.

● **دفاع تمام‌قد معاون**
اما معاون به‌بوی تولیدات گیاهی جهاد کشاورزی استان از اجرای الگوی کشت در استان به‌صورت تمام‌قد دفاع می‌کند. محمد میری در گفت‌وگو با «خراسان‌روی» می‌گوید: از ماه ۱۴۰۱ الگوی کشت با برش‌های محصول، سطح‌زیر کشت و شهرستانی تهیه و ابلاغ شده است و تقریباً در اکثر موارد کاملاً رعایت شده است. به‌طور مثال مادر الگوی کشت گندم علاوه بر این که سطح‌زیر کشت را به ۱۳۰ هزار هکتار تعیین شده رساندیم میزان برداشت و بهره‌وری آن را افزایش دادیم و موفق بودیم. البته باید اذعان کنیم که سندی ناقص نیست

و باید اصلاحاتی روی آن انجام شود و با توجه به این که ماهر ساله شاهد تحولات و تغییرات اقلیمی شدید در استان هستیم باید سندر ابروزرسانی کنیم. معاون جهاد کشاورزی استان می گوید: مادر اجرای الگوی کشت چندر قند که بنا بود به سطح کشت ۱۷ هزار هکتاری برسد موفق عمل کردیم و در حوزه کشت ذرت علوفه ای نیز همین طور بوده است و در تولید پیاز و سیب زمینی نیز توانسته ایم موفق شویم. مطابق با الگوی کشت تهیه شده عمل کنیم. باید توجه داشت که استان ما همواره همدند نیست به سبب اقلیم ۱۰ درصد در کاشی و یا افزایش سطح زیر کشت اقدام کنند که موفق بوده ایم.

می‌رود درباره این که کشاورزان به الگوی کشت پایبند نبوده‌اند می‌گوید: درست است که ممکن است کشاورز مقابل سطح زیر کشت ابلاغی مقاومت کند اما توجه داشته باشید کشاورزی بدون تقویم‌های حمایتی مانند کود شیمیایی و حتی سوخت بسیار هزینه‌بر است. مثلاً اگر کشاورز سطح زیر کشت را رعایت نکند باید کود شیمیایی ۳۰۰ هزار تومانی، آبش از یک میلیون تومان هزینه یا سوخت آزاد بهیچ‌کنند و این هزینه‌ها برای کشاورز صرفه نیست. همچنین جهاد کشاورزی با تأکید بر این که در کشت محصولات آب‌بر در استان موفق بوده‌ایم، می‌گوید: امروز مادر استان علاوه بر این که سطح زیر کشت

خریزه وهندوانه را به طور قابل توجهی کاهش داده ایم؛ به جرئت می گوئیم بیش از ۹۰ درصد سطح زیر کشت این دو محصول در استان به صورت آبیاری، نپ، مالچی و قطه ای تأمین می شود.

● شرایط سخت مصارف آبی
میری در باره کاهش مصارف آبی بخش کشاورزی استان می‌گوید: ظرفیت و منابع آبی استان و کشور تأثیر مستقیم بر تهیه سند الگوی کشت دارد و بناست بر اساس سند میزان مصارف آبی کشاورزی استان ۳،۷/۴ میلیارد متر مکعب کنونی در یک برنامه مشخص به ۲،۷/۴ میلیارد متر مکعب برسد که با توجه به خشکسالی‌ها و کاهش شدید منابع از سطحی به شرایط بسیار دشوار شده است. از سویی باید توجه داشت در حال حاضر بیش از ۸۲ درصد مصارف آب بخش کشاورزی استان از طریق چاه‌های کشاورزی تأمین می‌شود و این وابستگی در هیچ استانی به این شدت نیست.

● **تقدیر به ره فعلی جهاد**

بهرغم این گفته باید اذعان کرد هنوز بخش کشاورزی استان مازاد بر نیاز از منابع آبی استان بهره‌ر داری می‌کند و آنچه برای این بخش اقتصاد استان محول شده خارج از توان و ظرفیت آمایشی اقلیمی استان در شرایط کنونی است و بحران آب امروزه به گریبان آب شرب شهروندان را گرفته است و در تأمین آب شرب با مشکل مواجه هستیم، از سویی افت شدید منابع آب زیرزمینی به وضعیت هشدار رسیده و بخش کشاورزی ۸۲ درصد مصارف خود را از همین چاه‌های بحران‌زده برداشت می‌کند و نفع‌نخواه ضرورت دارد، بلکه باید الزام شود که برخی‌هایی از وظایف محوله بخش کشاورزی را به روش دوش تحفیف دست‌های بحران‌زده برداشته شود و بهره‌وری و کشت‌های گلخانه‌ای توسعه پیدا کند و کشت صنعتی جای کشت‌های سنتی و مزارع کوچک مقیاس را بگیرد.

